

EINDRAPPORTAGE KIGO PROJECT “VAN REGIOVRAAG NAAR REGIOLEREN”

KIGO Regioleren 2010/16-043 Penvoerder Stoas Wageningen Projectleider W.Waggelink Nov.'12

1. Inleiding

In augustus 2010 is het KIGO project van regiovraag naar regioleren gestart om aan te sluiten bij innovatieve maatschappelijke ontwikkelingen in de regio en uitvoering te geven aan de ambities van de GKC programma's Leven Lang Leren en Regionale Transitie.

In de looptijd van twee jaar is er een samenwerkend projectteam ontstaan, dat binnen het projectbudget alle projectresultaten heeft weten te behalen en te verspreiden. In samenwerking met de onderwijsinstellingen en de kenniswerkplaatsen (Zuidwest Delta, Groene Kennispoort Twente en Veenkoloniën) van de drie betrokken regio's is de innovatie regioleren, als middel voor een duurzame regiogerichte systeemverandering, in gang gezet en al deels geïmplementeerd (meevaller). Een knelpunt blijft het rigide toezicht door de onderwijsinspectie, gebaseerd op aanbodgestuurde referentiekaders.

Voor een brede inzetbaarheid van de resultaten in het groene kennissysteem en ter directe ondersteuning van de betrokken doelgroepen is op groenkennisnet een permanente themasite regioleren ingericht met o.a. een toolbox regioleren en een etalage voor good practice per regio.

Het projectteam is in de projectperiode 16 keer bijeen geweest voor werkoverleg, waarvan al 11 keer in het eerste projectjaar. Dit heeft ertoe bijgedragen dat halverwege het tweede projectjaar de meeste resultaten al behaald waren. Dit gaf het projectteam de ruimte voor kennisverspreiding (acht bijeenkomsten voor leren over de regio's heen) en monitoring (zes bijeenkomsten in de drie projectregio's). Dit heeft in belangrijke mate bijgedragen tot een versnelde implementatie van regioleren op de betrokken onderwijsinstellingen.

2. Voortgang

In bijlage 1 staat een compleet overzicht van de resultaten van het project. De effecten van het project zijn beschreven bij punt 3 en 5.

2a. Resultaat; producten en diensten:

De producten en diensten (bijlage 1) zijn in samenwerking tussen onderwijs, onderzoek en werkveld tot stand gekomen en zijn gemaakt ter ondersteuning van de beoogde systeemverandering; de implementatie van regioleren op de werkvloer van school en regio. Elk product/dienst is door minimaal twee projectmedewerkers van verschillende disciplines ontwikkeld (kolom 1) en het product of de dienst (kolom 2) is door hen in de regionale learning by doing projecten uitgetest op de werkvloer van school en regio. Deze producten en diensten dekken alle projectresultaten (kolom 3) uit het projectplan. Elk projectresultaat wordt gedekt door meerdere producten of diensten.

2b. Resultaat; kenniscirculatie:

Alle producten en diensten zijn na de testfase verzameld in een digitale toolbox (zie kolom 5) en zijn publiek toegankelijk, duurzaam beschikbaar en snel te downloaden via twee themasites: www.groenkennisnet.nl/regioleren/toolbox en www.kenniswerkplaats.eu/kenniswerkplaats/toolbox.

Deze toolbox is in de vorm van een matrix om de doelgroepen (docenten, studenten, teamleiders en regiovragers) overzichtelijk te laten zoeken. Alle producten en diensten zijn te downloaden en te bewerken voor de noodzakelijke "couleur local". Op deze wijze is een brede inzetbaarheid in het groene kennissysteem mogelijk.

Het projectteam heeft de kennis over de toolbox in het tweede projectjaar ook verspreid via acht kennisuitwisselingsbijeenkomsten (bijlage 1, bladzijde 2). Samen met teamleiders, docenten, docenten in opleiding, studenten en regiovragers uit het hele land is leren van elkaar, over de regio's heen, vormgegeven. In totaal hebben 350 personen deelgenomen (t/m 31-08-'12). Er volgt op 1 februari a.s. nog een bijeenkomst bij AOC Oost Almelo (90-100 pers.). Door deze bijeenkomsten zijn andere MBO scholen, zoals Helicon MBO Geldermalsen, Citaverde MBO Horst, Lentiz MBO Maasland en Groenhorst MBO Almere, in '12/13 ook aan de slag gegaan met regioleren.

De themasite op groenkennisnet bevat ook een etalage voor good practice per regio. Dit zijn de resultaten van de regionale "learning by doing projecten" aangestuurd door het projectteam (zie ook 2^e tussenrapportage). Het betreft hier echte vraagstukken uit de regio die door studenten in de regio voor de regiovragers/opdrachtgevers zijn opgelost.

Van andere (KIGO)projecten die ook vraaggestuurd/regiogestuurd leren implementeren zijn relevante resultaten toegevoegd aan de toolbox (bijlage 1, bladzijde 2 laatste regels).

Ook met het project SLO (samen leren ondernemen), het project CKO (creatief ketengericht ondernemerschap), het project Positie school in de regio en het project Groene Lyceum van AOC Oost is er nu overleg om aanvullende producten nog toe te voegen aan de toolbox.

Vier leden van het projectteam nemen vanaf 1-9-2012 ook deel aan de nieuwe KIGO project "Regioleren D.O.E.N" van penvoerder AOC Terra. Hiermee is de continuïteit (innovatie en verdere doorontwikkeling) voor de implementatie van regioleren geborgd. De voortgang van dit project is uiteraard te volgen via de themasite regioleren.

2c. Resultaat; monitoring en onderzoek:

Per regio zijn er twee monitoringbijeenkomsten gehouden om tijdens het proces de systeemvernieuwing bij te sturen en te versnellen (tabel 1 bladzijde 2). Deze bijeenkomsten werden geleid door de onderzoekers (SOL/Stoas/APS) van het projectteam en hadden de onderzoeksmethode multi actor reflectie; alle partijen (teamleiders, docenten, docenten in opleiding, studenten en regiovragers) zaten daadwerkelijk om tafel en reflecteerden samen op het proces en formuleerden daarna samen verbeteracties. Na een schuchtere start in de eerste bijeenkomsten gingen de partijen enthousiast naar huis met verbeterpunten die de volgende dag al toepasbaar waren. Gezien de diepgang van de zes bijeenkomsten zijn de verslagen en verbeterpunten alleen aan de betrokken partijen verspreid. De verbeterpunten zijn met name door het locatiemanagement gebruikt ter versnelling van de implementatie, zowel kwantitatief als kwalitatief. De voortgang van verbeteracties zijn weer gemonitord door de onderzoekers in de tweede bijeenkomsten. Multi actor reflectie blijkt een goede onderzoeksmethode om snel interventies te plegen in het veranderingsproces van school en regio.

Door ManageMindGroup/Equine Support is onderzoek gedaan naar de reflectieve rol van regiovragers/opdrachtgevers. Deze onderzoekresultaten zijn ook te vinden in de toolbox.

2d. Resultaat; bijdrage aan doelstellingen GKC, GKC programma's LLL en RT en de onderwijsinstellingen:

De projectresultaten leveren een goede bijdrage aan het doel van de GKC: "versterking maatschappelijke bijdrage van het groene kennissysteem door nauwere samenwerking met de omgeving waarbij de vraag van bedrijfsleven en samenleving centraal staat". Bij regioleren staat deze vraag immers altijd centraal. Daarbij dragen de projectresultaten in sterke mate bij aan de doelen van de GKC programma's Leven Lang Leren en Regionale Transitie: "aantrekkelijk onderwijs dat flexibel kan inspelen op regionale behoeften(LLL) en regionale leerarrangementen met een structurele verbinding tussen onderwijs en regionale partijen(RT)". Regioleren heeft in de betrokken regio's van het project geleid tot een systeemverandering met aantrekkelijk vraaggestuurd onderwijs dat gericht is op structurele samenwerking met de regio(zie ook punten 2a, 2b, 3 en 5). Hierbij is een krachtig netwerk van betrokkenen over de regio's heen ontstaan. De kenniscirculatie is ook geborgd door de permanente themasite regioleren.

Alle bij het project betrokken onderwijsinstellingen hebben regiogerichtheid in hun strategische plannen staan. Het zal duidelijk zijn dat door het project nu ook de tactisch en operationele regiogerichtheid al voor een belangrijk deel geborgd is.

2e. Ondersteuning DR, LLL en RT:

Tijdens de projectperiode zijn de vragen van het projectteam aan Dienst Regelingen adequaat en servicegericht beantwoord door de heer B. de Groot en mevrouw W. de Witte. Tijdens de projectperiode is er regelmatig afgestemd tussen projectleider W. Waggelink, K. Boer(LLL) en W. Foorthuis/L.Rippen(RT). Dit heeft o.a. geleid tot de oprichting van het Ondersteuningsteam Regioleren om startende scholen ook na de projectperiode te helpen bij de implementatie van regioleren, om de toolbox verder te optimaliseren en om een expertisepool te gaan ontwikkelen. Daarnaast heeft dit overleg geleid tot structureel overleg met Aequor over het knelpunt inspectie en toezicht.

3. Structurele vernieuwing(kwantitatief effect)

Het project heeft daadwerkelijk geleid tot systeemverandering op de werkvloer van de groene Mbo-scholen in verbinding met de regio's en de kenniswerkplaatsen. Studenten Mbo-groen in jaar twee, drie en/of vier van hun opleiding zijn structureel een dag of zelfs twee dagen per week gedurende het hele studiejaar bezig met vraaggestuurd leren(excl. BPV en ondersteunende vakken!). Dat betekent dat, op deze dagen, de vraag uit de regio het leren van de studenten structureel stuurt en niet het lesrooster en het (aanbodgestuurde) curriculum. Het gaat hier structureel om 150.000 Mbo-groen studenturen/jaar!

Tabel 1 Kwantitatief effect voor Mbo-groen 2012/2013:

Groene MBO's	Leerjaar	Student	Dgn./week	SBU/jaar	Coaches	Vragers
Noord Nederland **	4	42	2	27.520	14	20
AOC Terra Meppel	3	63	1	20.160		
	2	61	1*	6.830		
Noord Nederland	3	35	1	11.200	8	10
AOC Terra Emmen	4	25	1	8.000		
Oost Nederland	4	37	1	11.840	3	5
AOC Oost Almelo	3	15	1*	1.680		
Zuid West Nederl.	Niv.4	40	1	12.800	16	25
Edudelta College	Niv.3	70	2	44.800		
Goes	Niv.2	10	1	3.200		
Resultaat '12/13	-	398	1,16	148.030	41	60
Begroot in 2010 per projectjaar	-	80	1,5	38.400	15	27

* Vanaf medio maart 2013

** Regioleren is opgenomen in het strategisch plan "Kennistransfer Noord Nederland". Dat betekent dat ook AOC Terra MBO Groningen in '13/14 gaat starten met regioleren en wellicht ook Nordwin College MBO Leeuwarden.

Het HBO en het WO in het project werken vraaggericht i.p.v. vraaggestuurd. De bestaande onderwijsmodulen en roosters blijven gehandhaafd en de regiovragen worden daar zoveel mogelijk ingepast. Dat maakt de match tussen regiovraag en studenten lastiger. Daarom staat er in tabel 2 een verwachte inzet i.p.v. een structurele.

Tabel 2 De verwachte inzet van groen HBO en WO in de drie regio's in '12/13:

Groene HBO en WO	Verwachte studenturen '12/13
VHL Leeuwarden	12.500
Stoas Wageningen	8.000
Wageningen UR	15.000
Totaal	35.500

4. Wijziging uitvoeringsplan

Er zijn geen essentiële wijzigingen in het projectplan nodig geweest. Wel is er in het groene MBO meer systeemverandering doorgevoerd dan gepland. In de projectaanvraag van 2010 waren 40.000 studenturen per jaar gecalculeerd. Het zijn er uiteindelijk 150.000 geworden! Inclusief HBO en WO zelfs 185.000(zie vorige tabellen).

5. Positie organisaties(kwalitatief effect)

Middels kennisverspreidingsbijeenkomsten en monitoring heeft het projectteam een goede indruk gekregen van wat de omgeving vindt van de bereikte resultaten. Innovatieve vragen uit de regio die leidend zijn voor het leren van de studenten:

-Studenten van de instellingen ervaren aantrekkelijker "echt" onderwijs, krijgen meer ruimte voor zelfsturing van hun leren, voelen zich meer betrokken bij de regio en hebben een duidelijker beeld van hun toekomstig beroep. Regiovragers c.q. opdrachtgevers uit de drie regio's voelen zich meer betrokken bij de scholen omdat deze scholen flexibeler kunnen inspelen op hun vragen. Zij vinden het ook prettig om samen met jonge mensen te leren en

te werken aan toekomstgerichte oplossingen. Studenten en regiovragers hebben relatief weinig moeite met de systeemverandering.

-Docenten en teamleiders van de scholen hebben de meeste moeite met de systeemverandering vanwege hun traditionele referentiekader. Er wordt nu veel meer een beroep gedaan op hun ondernemende houding en hun coachende competenties. Zij zien de ingezette veranderingen als gewenst maar geven aan daar (veel) ondersteuning bij nodig te hebben. Speciaal voor de nieuwe rollen van deze twee doelgroepen is vanuit het project de toolbox reguleren als belangrijkste resultaat duurzaam ingericht via groenkennisnet.nl en de kenniswerkplaats.eu. Deze twee doelgroepen maken hier ook het meest gebruik van en verspreiden deze kennis ook onder collega's binnen en buiten de instellingen. Hierdoor draagt de toolbox ook bij aan netwerkvorming.

-Docenten in opleiding zien reguleren juist als een uitdaging, schikken zich makkelijker in de gevraagde coachende rol van de docent en worden tijdens de Stoas Hbo-opleiding hiervoor al beter toegerust door de zeven projectmedewerkers van Stoas Wageningen. In de drie regio's hebben, tijdens de projectperiode, in totaal 30 docenten in opleiding(ongeveer 10 per regio) hun studie bij Stoas(of delen ervan) gekoppeld aan begeleiding en ontwikkeling van reguleren op het MBO. Dit heeft ook geleid tot een betere samenwerking tussen de zittende docenten en de docenten in opleiding door, op de scholen in het Groen Consortium, schoolontwikkeling te koppelen aan competentieontwikkeling van docenten in opleiding.

-De Mbo-onderwijsinstellingen zien nut en noodzaak van een goede regioverbinding en komen daarvoor ook tot systeemverandering. Daarin ligt ook de echte meerwaarde van het project. Locatiedirecteuren zien de systeemverandering die reguleren met zich meebrengt als een belangrijk middel voor een goede positie in de regio, omdat zij nu met flexibele leerarrangementen beter kunnen inspelen op regionale behoeften. Zij tonen onderwijskundig leiderschap door deze systeemverandering ook daadwerkelijk te implementeren(zie ook tabel 1) en zien kansen dit te verbinden aan post-initieel leren(leven lang leren).

Alle bij het project betrokken instellingen hebben regiogerichtheid en arbeidsmarktgerichtheid opgenomen in hun strategische ambities, maar op het HBO en WO komt de hiervoor noodzakelijke systeemverandering nog minder van de grond. De toekomstige vraag van de regio's naar leerarrangementen met een regionale doorlopende leerlijn zal hiervoor de noodzakelijke druk op de Hbo 's/Wo 's gaan zetten om meer onderwijskundig leiderschap te tonen.

6. Tabel 3 Financiën(euro's)

Projectbudget voorcalculatie	297.290	Benutting
Projectresultaat nacalculatie	287.080	96,6%

De totale benutting van het project ligt op 96,6%; de projectresultaten zijn zowel kwantitatief(punt 3) als kwalitatief(punt 5) behaald binnen het projectbudget. Een financieel overzicht is apart bijgevoegd, inclusief accountantsverklaring.

7. Groenkennisnet

Een tekst voor Groenkennisnet is niet nodig. In samenwerking met het programma OPK is op groenkennisnet sinds augustus jl. een themasite reguleren ingericht voor duurzame kennisverspreiding. Deze themasite is bereikbaar via www.groenkennisnet.nl/reguleren/

Op de startpagina is een button “toolbox regioleren” waar de resultaten van het project in de vorm van producten en diensten voor iedereen vrij beschikbaar zijn. Het dossier is in de backoffice is ook weer gelinkt met de themasite kenniswerkplaats.eu.

Via www.kenniswerkplaats.nl/kenniswerkplaats/toolbox waren de eerste resultaten al sinds februari jl. beschikbaar.

De themasite op groenkennisnet zal regelmatig onder de aandacht worden gebracht via een nieuwsbrief; www.groenkennisnet.nl/regioleren/Pages/nieuwsflits.aspx. De eerste actie hiervoor is in december 2012.

8. Samenvatting programma onderdelen

In augustus 2010 is het KIGO project van regiovraag naar regioleren gestart om aan te sluiten bij innovatieve maatschappelijke ontwikkelingen in de regio en uitvoering te geven aan de ambities van de GKC programma's Leven Lang Leren en Regionale Transitie; aantrekkelijk onderwijs dat flexibel kan inspelen op regionale behoeften(LLL) en regionale leerarrangementen met een structurele verbinding tussen onderwijs en regionale partijen(RT).

Regioleren: jonge mensen koppelen aan regionale vraagstukken; dit leidt tot diploma's en werk in het toekomstig beroep.

In de looptijd van twee jaar heeft het samenwerkend en samenlerend projectteam binnen het projectbudget alle projectresultaten weten te behalen en te verspreiden. In samenwerking met de onderwijsinstellingen en de Kenniswerkplaatsen van de drie betrokken regio's is de innovatie regioleren, als middel voor een duurzame regiogerichte systeemverandering, in gang gezet en al deels geïmplementeerd. Voor een brede inzetbaarheid van de resultaten in het groene kennissysteem is op groenkennisnet een permanente themasite regioleren ingericht met o.a. een toolbox regioleren en een etalage voor good practice per regio.

Vraaggestuurd: de studenten komen met een vraagstuk uit de regio de school in, i.p.v. met een opdracht van de school de regio in. De docent volgt de student i.p.v. andersom.

Regioleren heeft in de betrokken regio's van het project geleid tot een echte systeemverandering met aantrekkelijk vraaggestuurd onderwijs dat gericht is op structurele samenwerking met de regio. Mbo-groen scholen zetten in '12/13 in de drie betrokken regio's al 150.000 studenturen in voor regioleren, HBO en WO 35.000 studenturen; dat is een prachtig resultaat! Ook na de projectperiode werken de programmateams LLL en RT samen aan de verduurzaming van regioleren middels o.a. het ondersteuningsteam regioleren(OTR).

Bijlage 1 : Projectresultaten; overzicht producten en diensten.

Bijlage 2 : Rapportageformulier betreffende eindrapportage.